

**ТИЖНЕВИК: REVUE HEBDOMADAIRE: ТРИДЕНЬО:
UKRAINIENNE**

Число 24 (180) рік вид. V. 9 червня 1929 р. Ціна 2 фр. (Prix 2 fr.)

Париж, неділя, 9 червня 1929 року.

Недавно в Харькові відбувся черговий XI всеукраїнський з'їзд совітів. Аранжування таких з'їздів нам знайоме. І до цієї офіційщини, бездушної і натасканої, просякненої дешевою демагогією та безбарвним комуністичним ентузіазмом, — так само всі звикли. Вона нікого не зворушує, нікого не проймає. Такі з'їзди робляться механічно, по вивченому шаблону, про людське око. Мовляв, дається звіти масам про діяльність «уряду УССР».

Як і годиться, на з'їзді був і московський «доглядач» — представник «союзного» уряду СССР — тов. Куйбишев, який докладав про діяльність уряду СССР.

Одно слово, з'їзд, як з'їзд. Але одна риса на таких з'їздах є постійною, одна риса повторюється регулярно, одна риса приваблює увагу, бо вона завжди має характер актуальності. Це — момент підлегlosti України Москві.

Увесь офіційний характер з'їзду з самого початку і по самий кінець, завдяки дружній керовничій руці совітських можновладців носить відбиток вірності «союзним інтересам», запевнення в непорушності звязків, що лучать Україну з Москвою, зганьблення всяких «сепаратистичних» настроїв то-що.

Правда, присутність на з'їзді московського «догладача» не стала на перешкоді тому, що де-які делегати з місць уперто дорікали «союзному» урядові «неувагу» до України і до її потреб та домагалися переведення конкретних завдань, як-то збудування тракторного заводу на Україні, а не на Уралі, як того хоче «союзний» уряд, подподмога цукровій промисловості на території України, а не в РСФСР, краще

обслуговування українського населення в межах РСФСР то-що. Навіть Шліхтер, Наркомзем УССР, насмілився вказати, що в п'ятилітньому плані виробленому «союзним» урядом — «мало враховано інтереси українського машинобудівництва». («Пр. Пр.» ч. 104 з 10 травня с. р.)

Але офіційні представники московської експозитури в Харькові, як Чубарь, Петровський, Косіор, Порайко та ще з пару делегатів з психологією «самоотверженних малоросів», у своїх виступах, перевищили самих себе у висловленню «вірнопідданчих» настроїв відносно Москви.

Ось напр., як соковито окреслює т. Чубарь, голова РНК УССР, самостійницькі аспірації тих, хто хочуть відірвати Україну від Москви і бачуть в цьому відірванню єдиний шлях до розвитку добробуту українського народу: — «тільки дурні можуть розраховувати на те, що українські робітники й селяне відокремляться від Радянського Союзу та від інших братерських республік...» («Пр. Пр.» ч. 105 з 11 травня с. р.).

А Наркомюст України т. Порайко підчас доповіді про нову конституцію УССР, із присущою «малоросові» м'яккістю, так означає правові стосунки України з Москвою — « до в і р я ю ч и ч а с т и н у с в о ї х с у в е р е н н и х п р а в С С С Р, У С С Р з б е р і г а є з а с в о ї м у р я д о м п р а в о п р и п и н и т и ч и н н і с т ь н а т е р и т о р і і п о с т а н о в н а р о д н і х к о м і с а р і я т і в і ц е н т р а л ь н и х о р г а н і в С о ю з у, щ о н е в і д п о в і д а ю т ь с о ю з н о м у, а б о у к р а ї н ь с ь к о м у з а к о н о д а в с т в у ». («Пр. Пр. ч. 108 з 15 травня с. р.). До речі, сказати б, «право припиняти чинність на території УССР постанов народніх комісаріатів і центральних органів Союзу», — лише порожня фраза, бо кожному відомо, що всякий спротив проти якихось постанов центру трактується, як контр-революція, і карається ГПУ з найбільшою суворістю. Отже, сказано її лише про людське око.

Найшовся на з'їзді якийсь селянин Шаповалов, який в своїй голій простоті не засоромився заявити: «ми навіки зв'язали свою долю з братерськими радянськими соціалістичними республіками». («Пр. Пр.» ч. 109 з 16 травня с. р.).

А кінцева резолюція після доповіді т. Куйбишева, «доглядача» Москви, завершує картину цих «самовідданчих» емоцій. Вона звучить так: «11 всеукраїнський з'їзд рад, в імені робітників та селян України, обіцяє Урядові ССРСР повну підтримку в його політиці соціалістичного будівництва, в його боротьбі з труднощами, в його політиці зміцнення обороноспроможности ССРСР, піднесення та розвитку всіх народів Радянського Союзу» («Пр. Пр.» ч. 104 з 10 травня с. р.).

Така атмосфера «братерського» єднання постійно й регулярно

панує на всіх офіційних з'їздах, конференціях та нарадах по тому боці Збруча. Така рабська і злочинна психологія услужливих наймитів з Харькова — виявляється у повній своїй безсоромності.

І це тоді, коли Україна терпить голод, коли на Україні брак найпотрібніших речей, коли виявився цілком катастрофальний стан сільського господарства, коли знесилене населення терпить, стоючи в чергах перед крамницями, коли врешті на з'їзді навіть недвозначно виявилось невдоволення з господарювання Москви на Україні.

Але чи не помиляються харьківські «достойники», називаючи «дурнями» українських патріотів, чи не помиляються вони — «довіряючи частину своїх суверенних прав ССРСР», чи не засильно сказано, що вони «навіки звязали» Україну з Москвою?

Те, що ці люди, запродавшися центрові «світової революції» аж по нікуди, чинять на Україні, той стан, до якого вони доправили нещасну країну нашу, — з одного боку, — а з другого — той безперестанний і все зростаючий опір населення, що часами переходить в активний спротив і явну боротьбу з большевицькими агентами, — показують щось зовсім інше. І це зовсім інше — це вже проступає сьогодні, як Дамоклів меч, над головами «довірителів» суверенних прав України Москві.

Чим далі, тим ясніше проступають життєві шляхи України, що йдуть не по лінії, вказаній з Москви. Чим далі, то розходження між завданням совітів і стремліннями українського населення стають гострішими і незалагодженими. Врешті чим далі, тим більше виявляється на зовень той давно жданий національний егоїзм, що посідає кожна нація, і який вже сьогодні там затемнює «загально-союзні» інтереси власними інтересами України, не дивлячися на насадження силоміць зверху методів визиску і поневолення нашої країни.

І цей егоїзм, що не «довірить» ніколи й нікому навіть частини своїх суверенних прав, що домагається збудувань заводів у себе на Україні, що хоче розвитку своєї національної промисловости, що хоче налагодити своє господарство і споживати його самому, що хоче зробити Україну самовистарчалною, цей егоїзм знищить рабську психологію, що ще там панує.

Він є антитезою сучасності на Україні.

Його прояви вже видно, про них говорять, про них пише, навіть, сама совітська преса. Він і с н у є.

І його творчий хід не стримають ні засоби «обороноспроможности ССРСР», ні даремні заходи славетної українізації, ні шаблонів резолюції аранжованих харьківськими підпанками з'їздів.

Україна і Москва.

Харківський «Комуніст» ч. 76 з 3 квітня повідомляє, що під час обговорення п'ятирічного плану розвитку народного господарства ССРСР на «союзній» Раді Нар. Комісарів в Москві, кілька промов було сказано і укр. представниками. Так Чубарь в своїй промові, говорячи про ролі України в п'ятирічному плані, зазначив, що

«боротьба за збереження ринкової рівноваги на Україні — завдання не тільки українських державних органів; це завдання всього союзу, бо Україна така частина, що коли вона хитається, то хитається дуже велика будівля».

Пояснюючи свої слова, Чубарь додав:

«Недостача хліба на Україні відбилася на всьому союзі. Як-що в понеділок у нас стоїть черга по цукор, то в суботу стоїть черга по цукор в Москві...»

Другий промовець, Шліхтер, комісар земельних справ сов. України, говорячи про дзернову проблему також сказав про значіння України в господарському житті ССРСР і зазначив, що більше, як чверть дзернової продукції ССРСР припадає на Україну. Говорячи про перенаселення України, Шліхтер зазначив, що на Лівобережжю є 5 мільйонів незанятих у сільському господарстві рук. По словах Шліхтера багато з цих вільних рук на Україні можна було б приложити при поширенню засівів цукрового буряку. Але тоді треба було б поширити також виробництво цукру, для чого було б потрібно збудувати 10 нових цукроварень й зняти з консервації 14 старих. З Москви ж на цю українську вимогу відповіли цілковитою відмовою що-до зняття з консервації старих цукроварень і дозволено будувати тільки 6 нових.

Говорячи про рафінарні Шліхтер сказав:

«З рафінарними картина ще яскравіша своєю кумедністю. У Ленінграді відновлюють рафінарню, яка нині нічого іншого, крім голих стін не має. Сама коробка. У Ленінграді цю рафінарню відновлюють, а у нас на Україні є почата вже Лебединська рафінарня, на спорудження якої витрачено вже понад 1 мільйон карб. І ось, асигнування коштів на добудовання цієї рафінарні в п'ятирічку не вносять. На Україні є, крім того, і інші рафінарні, що стоять на консервації. На їхню деконсервацію коштів також не передбачено. Правильно це чи неправильно? Товариші, я гадаю, що треба тут рішуче відмовитися від принципу — всім сестрам по сережці».

Московський сов. уряд занедбує українську цукрову промисловість і прикладає зусиль до збудовання цукрової промисловости на Московщині, бо ж 85 відс. цукрової промисловости союзу припадає на Україну, на що Москва спокійно дивитися не може й забуває про всі принципи економічної цільности, коли ходить про власний інтерес.

**Манахида на могилі св. пам. С. Петлюри в Парижі, 26 травня 1929 р.
в 3-ю річницю його смерті.**

українські ж «товариші» думають инакше і Шліхтер свій виступ так пояснює:

«Адже в цьому питанні треба зважувати інтереси економіки не лише українського сільського господарства, українського народного господарства, а інтереси всього союзу, бо я підкреслюю, що тут мова йде не про територіальний розподіл коштів, а про економіку всього нашого союзу, про поєднання економічних моментів українського господарства з господарством усього союзу».

Звичайно, хіба ж хто з українських комуністів осмілився б говорити щось проти Москви без такого додатку про турботи за інтереси «всього» союзу.

С. Н.

Церковний з'їзд в Парижі.

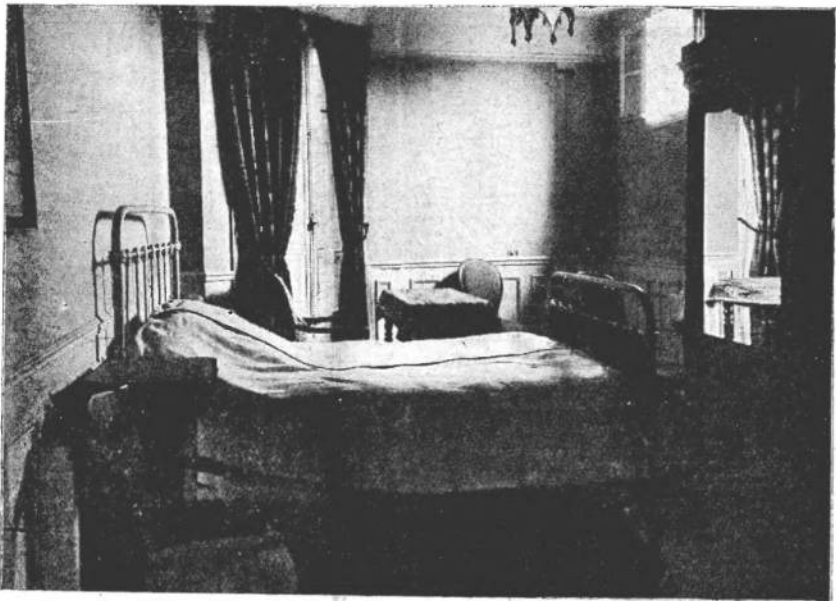
25 травня в Парижі відбувся з'їзд делегатів від церковних парафій на терені Франції суцільних. О 11 год. до української прав. церкви (96, бул. Огюст Бланкі) прибули делегати від парафій в Парижі та Шалеті. Українську парафію в Парижі репрезентували: п. п. Гмиря, Карбовський, Луцькевич та Юскевич.

Від парафії в Шалеті, яка завжди приймає діяльну участь в церковному житті, — п. п. Вержбицький та Гербанівський.

Крім цих осіб, були присутні: п.-от. Гречишкін, п. п. П. Васил'їв та О. Удовиченко, яко члени Вищої Церковної Ради.

Портрет С. Петлюри у Бібліотечі
його імені в Парижі.

Кімната пам'яті С. Петлюри.

З'їзд одкрив Голова ВЦР — п. О. Удовиченко, він же був обібраний на Голову з'їзду, Секретарем — п. Васил'їва.

Після перевірки мандатів та відчитання привітань, голова з'їзду коротко охарактеризував церковне життя за минулий рік. Секретарь п. Васил'їв та п.-от. Гречишкін докладали про стан церковного життя в інших парафіях. Далі відбулися доклади делегатів Парижа і Шалету. З докладів виявився дуже прикрий і сумний стан нашої церкви та байдуже відношення громадянства до церковного життя. Українська Прав. Авт. Церква на терені Франції задовольняє не тільки духовні потреби віруючих, алеж вона є великим чинником нашої визвольної боротьби, тому байдуже відношення громадянства до рідної церкви на чужині являється злочином. Коли росіяне за останні три роки не тільки заснували нові парафії, алеж і будують власні церкви, утримують кілька десятків священників, то ми, українці, не спромоглися подбати про утримання і одного священника.

Тільки матеріальна підтримка з боку парафій в Парижі та Шалеті, а головним чином з боку редакції «Тризуба», дає змогу існувати далі нашій церкві. В тяжкому матеріальному стані перебуває от. Гречишкін, який вимушений працювати на фабриці. Наше громадянство в більшості забуло свій обов'язок перед рідною церквою, а разом з тим забуло свої національні обов'язки.

Далі п. Карбовський пропонує низку заходів, аби піднести церковне життя, які приймаються з'їздом та передаються для виконання В. Ц. Раді.

З огляду на від'їзд п.-от. Гречишкіна на парафію в Канаду, з'їзд доручає В. Ц. Р. подбати про його заступника. Також обговорювалася справа висвячення в диякони п. Манілова.

До складу нової В. Ц. Ради увійшли: голова п. О. Удовиченко, секретарь—п. Васил'їв, члени: п.-от. Гречишкін п. п. Гмиря, Карбовський та Юськевич.

Читальня Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі.

На з'їзд поступили привітання від п. Є. Бачинського, редакції «Тризуба» та Ради бібліотеки ім. С. Петлюри.

З'їзд пройшов в спокійній, діловій атмосфері.

На великий жаль від інших парафій не було не тільки делегатів, алег не було ні привітань, ні повідомлення, з яких причин не було надіслано делегатів. Цього вимагала звичайна чемність.

Сподіваємось, що новій В. Ц. Раді, яка складається з старих укр. діячів на церковній ниві, пощастить піднести нашу церкву на чужині на належну їй височінь.

Ми, від щирого серця, бажаємо новій В. Ц. Раді виконати це завдання.

Парафіянин.

До відкриття Бібліотеки ім. С. Петлюри.

В додаток до попередніх надійшли ще до Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі такі привітання:

67. Український Літературний Гурток «Думка» в Парижі.

68. Богословське Наукове Товариство у Львові.

69. М. Юнаків, генерального штабу генерал полковник, Голова Вищої Військової Ради.

3 міжнароднього життя.

— Англійські вибори. — Мала Антанта.—
— В Афганістані.

30-го травня відбулися вибори англійського парламенту. Як свого часу на цьому місці було вказано, ніхто, крім лідерів партій, що приймали участь у боротьбі, не зважився приповісти точно наслідки цих виборів. А то тому, що цього разу в Англії по-перше вибирали на основі справжнього загального виборного права з участю всіх чоловіків та жінок, зачинаючи з 21 року, що давало колосальну цифру виборців в двадцять вісім з половиною мільйонів.

Другою причиною було те, що на цей раз всі три англійські партії поставили своїх кандидатів майже в усіх виборних округах, утворивши так званий трьохкутник, який при англійській системі виборів без перебалотировки, спричиняється часом до великих несподіванок що-до наслідків. У таких випадках кандидати часто проходять меншістю голосів, і може статися так, що та чи инша партія дістане багато голосів і мало депутатів. Так було на минулих виборах з Labour Party, яка дістала всього на кілька тисяч менше голосів, ніж консерватори, а депутатів мала мало не втричі менше за неї. Ті самі наслідки цього разу припали на консервативну партію, але вони ще більше виразні, а саме: консерватори дістали більше голосів, ніж їх має Labour Party, а депутатів у них менше.

Трьохкутник на виборах привів і до трьохкутника в парламенті. Цифри депутатів нового парламенту такі: Labour Party має 288, консерватори — 254, ліберали — 57, инпі — 6. Ще лишилося 10 округ, в яких вибори не закінчені і які мають дати ще 10 депутатів.

Ні Labour Party, ні консерватори не можуть утворити партійного кабінету, не заручившись підмогою лібералів. Необхідно скласти чи то коаліцію, чи забезпечити себе сприятливим відношенням третьої сторони, яка, маючи мало мандатів, може заграти невідповідну її впливам парламентську ролью. До того звикли в суходольних парламентах Європи, але не звикли в Англії.

Був, правда, досить довгий час, коли таку роль в англійському парламенті грали ірландські депутати. Але вони мало цікавилися внутрішніми англійськими справами, і погодження з ними майже не відбивалося на чистоті партійного програму їх контрагента. Тепер — уже вдруге — така роль припадає лібералам. Перший раз то було в минулому кабінеті Мак-Дональда, який, не маючи більшості, склав за їхньою допомогою міністерство із членів Labour Party. Досвід, як відомо, не випав на добре; кабінет не мав і не міг мати ясної політичної лінії, дуже швидко впав, що викликало нові передчасні вибори, які й дали велику перевагу консерваторам, що й стояли на чолі уряду повних п'ять літ. Тепер англійський парламент стоїть перед такою самою альтернативою. Знову ж таки має бути недовгий кабінет без ясної політичної лінії, а за ним в скорому часі — нові вибори, які встановлять на довший час перевагу тої чи иншої партії, а тим і певну політичну лінію найбільшої в світі держави.

Трьохкутник на виборах, а в наслідок його — трьохкутник у парламенті вказують на затяжну кризу, яку переживає традиційна система англій-

ського парламенту, базована на існуванні лише двох великих партій: одної у влади, другої в опозиції. Виходів з того два: один — прийняти суходольну систему перебалотировок, а з ними і коаліцію на виборах і в парламенті або повернутися до старої системи двох груп. Суходольні системи не користуються симпатіями в англійців, — зостається їм лише одно: знищити одну з партій. Останні кількоти виборів указують наче б то на те, що так воно й станеться, і що знищеною буде стара партія лібералів, яка свого часу багато зробила для Англії, але пережила свою славу, бо виконала весь свій програм до кінця. Членів і симпатиків у неї по інерції ще досить, але вони дуже добре розподіляться між двома сусідніми великими і повними життя партіями — консервативною і трудовою.

Минулого тижня у Білгороді відбулася чергова конференція міністрів закордонних справ Чехословаччини, Румунії та Югославії — держав Малої Антанти. Конференція звернула на себе увагу європейської політичної opinіo, а то тому, що за цей рік у двох із вказаних держав зайшли великі внутрішні зміни, — в Югославії встановлено королівську диктатуру, а в Румунії — введено справедливий демократичний режим. Зміни такого роду звичайно відбуваються по-де-куди й на закордонній політиці держав, а тому й наслідків конференції чекали з увагою, щоби з них дізнатися, як сталося в данному випадку. Інтерес до конференції збільшувався ще й тим, що на її час припадав термін, на який було складено між вказаними вище державами договори антантського порядку. Історія цих договорів така. Коли поминути схід Європи, то, як відомо, найбільше політичних змін після великої війни зазнала Європа середня. Завалилася тут остаточно велика імперія Габсбургів, а на її місце стали т. зв. спадщинні держави, частинно нові, частинно збільшені за рахунок різнонаціональних провінцій колишньої Австро-Угорщини. Од подвійної Дунайської монархії, як пам'ятка про неї, — залишилися лише дві малі держави — республіка Австрія та королівство Угорщина — оточені на всі боки новими державами.

Змаліла й зневажена Австрія, як здається, замирилася остаточно з своїм новим становищем. Сила її агресії лежала не в народі тої чи іншої німецької країни, а в командних верствах всіх австрійських провінцій, що з'осереджені були в столиці держави, зв'язані тісно з інтересами держави та її старовинної династії. З утворенням нових держав соціальна сила цих верств або зникла, або одійшла од Відня. Віденський імперіалізм шез з європейського обрїю разом з його носіями, і тепер Австрія мріє не про якесь поширення за рахунок своїх сусідів, а хіба що про те, щоб притулитися до національно їй рідної великої Німеччини. Австрія зараз ще незалежна республіка, але це до певної міри противо її волі. І коли б вона не була зв'язана мирним договором з великою Антантою та обов'язками, які взяла на себе перед Лігою Націй, то без всякого сумніву вона стала б уже кілька літ тому складовою державою німецької федеративної республіки.

Інакше реагує на своє змаління Угорщина. Поражка на війні та домашні сварки не розбили доведеної структури угорського народу. Його командні верстви zostалися при ньому, не втративши нічого з свого попереднього становища. Угорський імперіалізм не замвер, і назавень це виявлено хоч би в тому, що Угорщина zostалася королівством і вірною своїй старій династії, хоч політичні умови поки що не дозволяють їй покликати на трон кого-будь з членів Габсбурзького роду.

Спадщинні держави зразу ж здали собі звіт з такого становища. З ініціативи чехословацького міністра закордонних справ Бенеша, три з них — Чехословаччина, Югославія та Румунія — заклали так звану Малу Антанту, спрямовану в першу чергу на забезпечення державних їхніх кордонів, набутих ними у наслідок Трианонського договору од Австрії та Угорщини. Про Австрію мало думали, навіть иноді фінансово допомагали їй, аби тільки вона так чи інакше zostавалася незалежною і не прилучалася

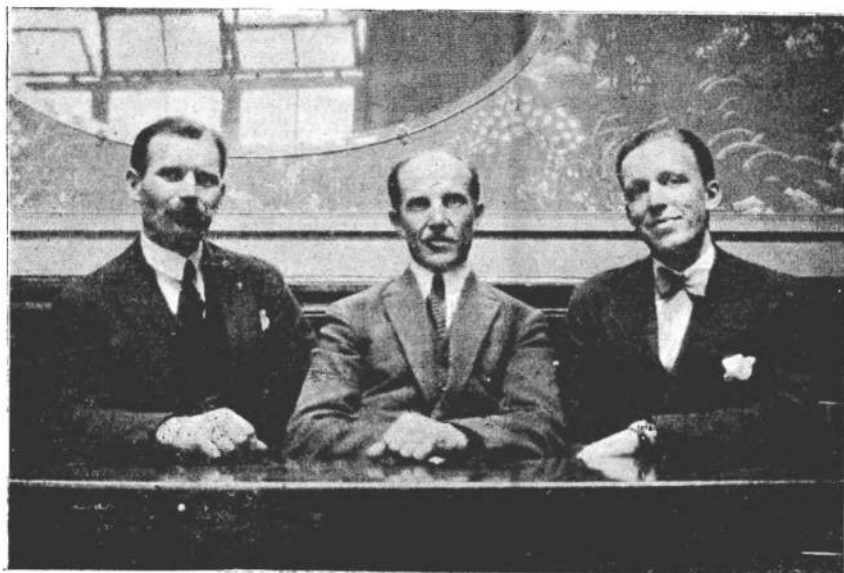
Група учасників 6-го з'їзду Союзу Укр. Емігр. Організації у Франції.

до Німеччини. Угорщини до часу до пори боялися, бо не пригасли буйні пристрасті цього народу, не виходячи його агресивний гін.

Мала Антанта своє діло зробила. Кожної весни — в Празі, в Бухаресті чи в Білгороді — з'їзжалися міністри Чехословаччини, Румунії та Югославії, розважали минуле, сучасне і майбутнє, встановлювали спільну лінію міжнародної політичної поведінки по тих питаннях, де це було для них можливо і, працюючи разом, досягали іноді поважних результатів, особливо в Лізі Націй, збільшуючи тим питому вагу своїх держав.

Успіх політичного наближення трьох держав потяг за собою й спробу наближення економічного. Був час, коли в європейській пресі промайнула навіть чутка, що лідери Малої Антанти мають на думці утворити тісно звязаний між собою комплекс дунайських держав, який поставив би на місце розваленої Австро-Угорщини своєрідно економічну конфедерацію. До такого комплексу мали наче б то увійти, крім трьох держав Малої Антанти, також і Австрія та Угорщина, хоч провід над усім звичайно припав би не до їх рук. Такого роду широка концепція, як дуже скоро виявилось, не мала під собою реального ґрунту. Не було для того психологічної охоти ні в Австрії, ні в Угорщині; не було його й у тих народів, що вибилися з під віденської та будапештської надвлади. Надто вже це нагадувало недавнє минуле. Тому Мала Антанта обмежила цю справу лише питанням економічного погодження та звязку Чехословаччини, Румунії та Югославії. Однак, і ця справа, як здається, зречена на неуспіх. На цей раз причиною вже не психологічні, а чисто економічні інтереси. Індустріальна Чехословаччина та аграрні — Румунія з Югославією очевидно не можуть знайти опорних точок для полагодження своїх інтересів. Питання це тому кілька разів уже ставилося на весняних конференціях Малої Антанти, і кожного разу odkладалося на далі. Odkладено воно на далі й зараз.

Odkладено на майбутнє друге питання, на цей раз уже чисто політичного порядку, а саме — про визнання СРСР *de jure* усіма трьома державами. Питання про це давно вже стоїть перед конференціями Малої Антанти.

Президія 6-го з'їзду Союзу Укр. Емігр. Організації у Франції.
В центрі — п. П. Вержицький, голова з'їзду, ліворуч — п. Горба-
тенко, заступник, праворуч — п. Б. Лотоцький, секретарь.

Підняте воно представником Чехословаччини, але мабуть все так і заста-
неться невіршеним. Бо ж три держави — кожна по своєму ставиться до
нього. Югославія, повна слов'янофільських симпатій до старої Росії,
принципово стоїть проти якого будь визнання большевиків, чи то *de jure*,
чи *de facto*. Пересякнута русофільством Чехословаччина принципо-
во стоїть за визнання совітів, і *de facto* вона їх вже давно визнала, а коли
ще й досі не визнала їх *de jure*, то тільки тому, що перед чехословацьким
міністром закордонних справ вставали непереможні тому перешкоди зов-
нішні, а найбільше — внутрішні. Румунія — країна не слов'янська і ста-
виться що-до цього питання не принципово, а з боку доцільності. Не виз-
нає вона совітів ні *de jure*, ні *de facto*, тому, що вкрали вони в неї її золото,
приховане під час військової небезпеки в російському державному банкові,
а також тому, що большевики в голос кричать про свої права на Бесара-
бію, колишню російську провінцію. Тому кожного разу конференція, роз-
важивши це питання, задовольнялася тим, що кожний член Антанти захо-
вував вільну руку що-до совітів. На тому ж задовольнилися і на цей раз.

З усіх питань, про які було відомо, що вони стоять на порядку дня кон-
ференції, вирішено позитивно одно лише питання, а саме про те, як ста-
виться до зміни процедури в Лізі Націй по справах меншостей. Усі три члени
Малої Антанти мають великий відсоток національних меншостей, і тому в
цьому питанні знайшли вони спільний інтерес і спільну мову. Вирішено
противитися яким будь змінам в процедурі справ меншостей, бо вони не
відповідають державним інтересам Чехословаччини, Румунії й Югославії.

Договори антантського порядку продовжено знову на два роки, але
їм надано трохи одмінний од попереднього характер, бо додатково підписа-
но ще так званий приятельський договір про третейський суд, посередницт-
во то-що. Це й договір наче б то має на меті захвати на майбутнє традицій-
не приятельське співробітництво трьох держав навіть і тоді, коли б з тих

чи інших причин антантський характер їх взаємовідносин і був анульований.

Яке значіння зараз має Мала Антанта в системі міжнародних європейських взаємовідносин? Дуже невелике. Первісна мета, за для якої її було засновано, одійшла в бік. Претензії Угорщини, на відтворення своїх старих кордонів, коли не всіх, то принаймні національно угорських? Як вона могла б того досягнути? Збройно? Зараз же після підписання договорів вона була спробувала це зробити. Але тепер? Кожна з держав Малої Антанти мілітарно сильніша за Угорщину. Та й великі держави зараз просто не допустили б жадної війни в середині Європи. Дипломатично? Для цього, правда можна було б використати один з параграфів статуту Ліги Націй, де говориться про можливий перегляд державно-національних кордонів. Але для такого перегляду зараз немає сприятливих обставин, і то не тому, що існує Мала Антанта, а тому, що великі держави того не хочуть. Бо коли б вони захотіли того, Малій Антанті не сила була б перетяти шляхи їхнім бажанням.

Основна мета вийшла з обороту, нової не знайдено. Були зроблені спроби підсилити Малу Антанту, поширити її, притягнувши до неї Польщу, але то не пощастило. Польща має своє коло інтересів в Європі, одмінне од кола Малої Антанти. Угорщина їй не ворог, а скоріше давній приятель, а в напрямі східно-європейських взаємовідносин ні з Чехословаччиною, ні з Югославією у неї немає спільної мови; з Румунією така мова єсть і вони погодилися одна з одною по-за Малою Антантою. Більше того, за останні роки в Малій Антанті з'явився суперник що-до впливів у середній Європі та на Балканах. Це—Італія; і це з того часу, як на її чолі став диктатор Мусоліні. Впливи італійські наче-б то сягнули через Угорщину, з одного боку, до Румунії, з другого — до Польщі, одрізуючи од них Югославію й Чехословаччину. Оскільки далеко зайшов цей процес перетинання мало-антантських шляхів, сказати зараз годі, але все говорить за те, що його легковажити не слід уже й зараз. Може, як раз тому Мала Антанта уже й зараз зречена на змаління свого престижу в європейських справах, на односторонність лише в другорядних питаннях міжнародного політичного дня. В цих останніх, однак, вона й зараз ще дуже корисний чинник для всіх трьох своїх членів.

* * *

Свого часу на цьому місці вказано було, що рішучі події в Афганістані можливі лише на весні, коли в горах цієї країни стають сніги та стануть знову приступними людям її первісні шляхи комунікації. Так воно й відбулося. На початках квітня відновилася боротьба за трон між новим еміром, сином водоноса, Хабібурою та скинутим Аманулою, тим самим, що торік літом з такою помпою об'їхав цілу Європу і прийшов до висновку, що в цілому світі найсильніші і наймиліші йому московські большевики. Спочатку боротьба йшла з мінливим щастям і здавалося навіть, що Аманула, підсилений совітським постачанням та большевицькими інструкторами, візьме гору і знову сяде на батьківський трон. Але здавалося так недовго. Чи Хабібурою виявив себе добрим вождем і хитрим дипломатом, чи щось інше спричинилося до того, — з Європи не видно, — але щастя перейшло на сторону сина водоноса, що став в оборону мусульманських традицій проти московського демократизму та його носія Аманули. Аманула втратив свою силу серед афганських племен, потерпів ряд поразок і врешті з жінкою та з рештками свого багатства утік на автомобілях до Індії під охорону англійців, одмовившись назавжди від трону і перетворившись у звичайного емігранта.

Хабібурою став паном цілого Афганістану, — надовго чи ні—вважуть майбутні події. Найближче до серця прийняла таке становище Москва. І то не тільки тому, що вигнано з Афганістану її союзника, а ще й тому, що Хабібурою цілком активно став по боці її ворогів. Він дозволив Бухарському еміру, що живе емігрантом в Афганістані, стати на чолі повстання

басмачів, що вибухло з новою силою, як у самій Бахурі, так і в совітському Туркестані. Не знати зараз точно сили й розміру цього руху, бо відомості про нього приходять через Москву, і притому, звичайно, зфальшовані. Але й з них видно, що справа стоїть поважно і небезпечно для большевиків. Місцеві війська, з політруками разом, переходять на бік повстанців, сам Буденний вилетів з Москви до Ташкенту на аероплані, а ціла Приволзька округа нагло мобілізована проти басмачів.

Як воно стане далі, буде видно, а тим часом Москва на всі голоси кричить, що всьому виною англійці, що це їх руки прагнуть в Афганістані та сусідніх совітських провінціях. Чи правдивий цей крик, чи ні, хто знає, — большевики часто брешуть у таких випадках. Але одно можна сказати з певністю. Чужі руки виявилися в афганських подіях, і ці руки були московськими. Виявилося також, що ці руки стали надто короткими, навіть і для Афганістану.

Observer.

Сергій Косар.

(Некролог).

18-го березня ц. р. у кліматичній місцевості Шарниця над Дунайцем (Польща) вмер на скоротечні сухоти інж.-гідротехник і сотник 6-ої Стр. дивізії б. Армії УНР, — Сергій Васильович К о с а р.

Страшна невимолима хвороба вирвала з рядів активної української еміграції ще одне молоде, повне надій та енергії, життя... Тих, хто ближче знав небіжчика, хто довгі літа був свідком його праці, яко військового та громадянина, не може не вразити нагла смерть Сергія Васильовича. Тяжко в кількох словах накреслити й схарактеризувати постать цієї надзвичайно симпатичної та високоінтелектуальної людини — вірного бойового товариша та доброго колеги. Стислих біографічних даних, що являються лише кістяком життя людини, занадто мало булоб для того, щоби увятив собі духовну природу бл. пам. С. В. — треба було знати його, щоби правдиво оцінити весь трагізм цієї передчасної смерті...

Народився небіжчик 2-го січня 1895 року в м. Єлісаветграді на Херсонщині. По закінченні Полтавської Реальної Школи, вступає він до Високої Техничної Школи в Москві, але світова війна примушує його перервати на довгий час студії і, покликаний до російської армії, вступає до Військової Школи. Через кілька місяців, по скінченні Школи, від'їждить він на фронт, яко старшина піхоти та довго не прийшлося йому воювати — в скорому часі він попадає до німецької неволі й перебуває в таборі полонених аж до кінця світової війни. З початком української революції він приймає активну участь у сформуванні з полоненими воєнків-українців Сірої дивізії, в складі якої й переїздить на Україну; тут, на кордоні, німецькі війська дивізію роззброюють і небіжчик пробірається на Україну, вступає до української армії і, з того часу, яко активний старшина, ділить з нею всі труднощі безперестанних походів та боїв проти червоних та білих москалів. В кінці 1919 року, коли переможена ворогами армія українська була інтернована в Польщі, С. В. попадає за дроти табору і знову починається для нього дні неволі; та швидко події розвиваються так, що вже на весні 1920 року військо українське стає чинним і небіжчик вступає, яко молодший старшина до технічного курія 6-ої Стр. див., що саме в той час формувалася в Бересті; швидко серед своїх товаришів по зброї С. В. завойовує собі симпатії, а бої й похід на Київ та відворот дивізії через Полісся ставить С. В. в ряди тих старшин, що чином своїм доказали патріотизм та відданість загальній українській справі. Автор цих рядків пригадує собі, як в боях дивізії під Баром в листопаді 1920 р., коли українська армія була залишена на власні сили і в надзвичайно тяжких обста-

Сергій Косар

(* 2.I.1895 — † 18.III.1929).

винах провадила боротьбу з далеко переважаючими силами ворога, бл. пам. сотник Косар з невеликою командою козаків 6-го технічного куріня, виконує сміливу розвідку в заплітлю большевиків та руйнує залізничний міст на лінії Могилів-Жмеринка, чим значно полегшує наступ дивізії.

Загальні невдачі привели армію українську, а разом з нею і небіжчика, знову до таборів і почались для воєнків дні сподівань та злиднів. Але й тут Сергій Васильович не тратить духа. В умовах таборового життя, він працює в культурно-освітньому відділі дивізії та приймає активну участь в громадському житті, що саме в той час почало проявлятися серед старшин дивізії. Коли повстала Громада Старшин 6 стр. див., він являється одним з фундаторів і активним членом. Нарешті, спокійне сидіння в таборі не задовольняє С. В., він стає в ряди піонерів українського студентства на еміграції. В 1921 році він нелегально перебирається через таборові дроти й направляється на студії до Німеччини. Перейти німецький кордон йому не вдається—кордонна охорона його затримує, й під вартою повертається С. В. знову до табору. Та думка про закінчення високої освіти не покидає

його ні на хвилину. Через рік він знову втікає з табору і на цей раз щасливо переходить польсько-чеський кордон вступає в число студентів інженерного факультету Української Господарської Академії в Чехословаччині. Так само, як і у війську, і серед студентства С. В., дякуючи своїй інтелігенції та лагідній вдачі, швидко відзначається, як здібний студент та симпатичний колега. Вже на другому курсі він призначається на посаду завідуючого кабінетом у професора будівництва С. Тимошенка й користується загальною доброю opiniєю серед професури факультету. В липні 1927 р. небіжчик успішно захищає дипломний проект з гідротехніки та одержує звання інженера гідротехніки. Життя останнього десятиліття, з його мандрівками по просторах України, сидінням по таборах та надзвичайно барвистими й гострими переживаннями й пригодами, — не могло не залишити в психіці небіжчика свого сліду. Спокійне життя інженера в умовах нормальної, шаблонової праці, — не по духу було Сергієві Васильовичу. Його вабили нові пригоди життя, він прагнув цікавіших вражень, шукав праці самодіяльної, творчої... Тому недивно було, що всі пропозиції на службу, які він одержує, — відкидає. Натомість починає збирати відомості про умови життя й праці у бельгійському Конго, інтенсивно починає студіювати англійську та французьку мову й, нарешті, після одержання диплому, готується від'їхати до Бельгії з метою дістати посаду в колоніях. З перших же кроків йому не повелось. Дістати візи до Бельгії йому не вдалося, тому він від'їздить до Люксембургу й починає звідтіля клопотати. А тим часом треба було жити... Праці по фаху знайти в Люксембурзі не вдається, приходиться працювати звичайним робітником на металургічному заводі. Праця в тяжких, небезпечних умовах і, нарешті, нещасливий випадок під час праці — примушують С. В. покинути працю й лягти до шпиталю. По видужанню він вирішив відмовитись від свого плану поїздки до Конго... В той час небіжчик одержує від керуючого катедрою гідротехніки Української Господарської Академії в Ч. С. Р. професора І. Шовгеніва пропозицію на наукову стипендію, цю пропозицію він приймає та переїздить до Чехословаччини, покінчуючи раз на завжди з мріями про пригоди в диких колоніях бельгійських... Причини особистого характеру не дали С. В. можливості довший час працювати на науковій ниві і в початку 1928 року він поступає на службу до Крайового Товариства Меліораційного в Варшаві. Здавалося, що, нарешті, починається для С. В. життя в умовах спокійної фахової праці та матеріального забезпечення, але лиха доля переслідує його ціле життя... В осени 1928 року виїздить небіжчик на переведення студій теренових для проекту регуляції річки Руж в Мавковськім повіті, і під час надзвичайно несприятливих умов праці, під кінець жовтня місяця він застужується. Але не звертає належної уваги на своє здоров'я й продовжує працю далі. Та хвороба швидко набірає тяжкої форми, кладе його до ліжка і примушує повернутись до Варшави, де лікарі ствердили у нього початок туберкульозного процесу в легенях. Хвороба поступає шаленим темпом, швидко перекидається на горло. Не врятувала вже С. В. і санаторія в Щавниці... Організм, знесилений довготривалою горячкою, не був у стані перемогти страшної хвороби і, саме в той час, коли С. В. найбільше хотілося жити, — прийшла смерть й вирвала з його слабкого тіла останнє зітхання... Сумно було ховати Сергія Васильовича... Навколо мальовничі гори Карпатські, оживаюча природа, а... тут свіжа могила людини, що ціле життя своє чекала на весну... Спи, товаришу дорогий! Твій спокій вартуватимуть Карпатські гори, а кришталева чиста вода бурхливого Дунайця, хай буде символом твоєї чистої совісті, хоч неспокійного, але пам'ятного життя твого...

К. Р.

Спізнення з надсилююю некрологу виникло з причин, незалежних від друзів та товаришів небіжчика.

3 преси.

Чернівецька газета «Час» ч. 187 містить портрет С. Петлюри та велику передовицю, присвячену його пам'яті. Вся стаття пересякнена глибоким почуттям пошани до небіжника та надзвичайно глибоко трактує вагу цієї нашої національної втрати.

«Можна не годитися з політичною акцією уряду Петлюри, — пише газета, — та ніхто не може заперечити неоспорного факту, що коли б не Петлюра, котрий підняв високо вгору прапор незалежності й самостійності України, не було б актуальности цього питання у свігівій комбінації, не так стояла б українська справа на самій території України».

Та: гвсрть да е а Булюрна, гредна шсья до загаїно-націсна ьної жа сб .

* * *

Хто пильно слідкував за політичними взаємовідносинами Московщини й васальної України, той прекрасно знає всю підлеглість і всю залежність України від московського центру. А про те маса московських большевиків в своїй імперіялістичній гарячці уявляє собі справу навпаки. Свого часу про засилля інородців голосно кричав Ларін. Тепер, як свідчить кореспондент великої французької газети «Le Temps», широкі кола московського робітництва певні, що бідна Московщина цілком задавлена інородськими республіками. От що пише про ці настрої між иншим в своєму листі про Всесоюз.ий з'їзд комуністичної партії в Москві кореспондент газети «Le Temps» з дня 22 травня:

«почувається, що домінуючими інтересами тут є інтереси малих республік, дуже активних, оживлених духом практичної спекуляції, як Україна, Кавказ і т. и. Вони бачуть в запроєктованій індустріялізації можливість забезпечення собі великих кредитів для збудування каналів, для офіційно обіцяних електрофікацій, для побільшення економічного знаряддя Россії. Найщасливішими з усіх, було сказано нам, являються українці, прихильники Сталіна, який їм дав щедрі допомоги, великі кредити на улаштування Дніпровських порогів і на урядження копалень на зразок Рурської області».

З цих рядків, звичайно, видно, що кореспондент «Le Temps» не сам прийшов до того геніяльного переконання, що «українці являються найщасливішими»; ясно, що це є думка певної частини большевиків, підказана йому в кулуарах з'їзду. Тим більше вона цікава, бо розкриває всю безмежність московської непримиримости що-до найменших уступок окупованим сусідам, яких найменші рекламації що-до завдоволення їхніх потреб вважаються за грабіж «нешасної» Москви.

Цікаво й те, що в кулуарах з'їзду пояснили, що примушує Сталіна мати союзниками «щасливих українців».

«Україна сильна своїм селянством. Це сила з якою треба рахуватися, Треба їм робити уступки: отож вони вимагають повернення до Непу, тоб-то нової економічної політики».

Всім цим розуміється не вдоволені РСФСР.

«Большевики інших районів, Петербургу, Сибіру і інших, невдоволені і вони дуже шепочуть в кулуарах Кремля».

Як би байка про «найщасливіших українців», що вмірають з голоду на користь бідних ограбованих РСФСР-ів, не була такою безглуздо безсоромною, то можна було б дійсно від широкого серця посміятися, а так—це не більше, як «une plaisanterie macabre», як і ажуть французи.

* *
*

Коли ми писали про виступ «Розбудови Нації» в справі Ліги Націй, то само собою ставало питання: кому потрібна була акція «Розбудови Нації», кому на користь, чи просто *cui prodest*?

Відповідь на це питання вже маємо. Вона перед нами. «Дні», орган А. Керенського, в ч. 39 з 2 червня с. р. одразу вхопився за «Розбудову Нації», щоби довести, що у «самостійників не все в порядку».

«Справа в тому, — пишуть «Дні» із незахованою радістю, — що дуже впливова (?) в сепаратистичних колах група українських націоналістів, що видає в Чехословаччині журнал «Розбудова Нації», в останній книжці цього журналу цілком виразно і голосно заявляє, що п. Шульгин під виглядом боротьби за «національну справу» просто «обделивает» в Женеві свої — петлюрівські партійні «делішки». Журнал заявляє, що як-що така політика буде переводитися в дальшому, то «різні організації українських емігрантів будуть приневолені підняти протест перед широким, а може й міжнароднім форумом».

Виявивши таким чином п. «міністра» в тому, що він не має ніякого права виступати навіть в імені українських сепаратистських організацій, «Розбудова Націй» висовує домагання, щоби було скликано для рішення цього питання «між-організаційну конференцію» і пропонує всім, «хто отримав для підпису декларацію, вернути їх проф. О. Шульгину з вимогою скликання такої конференції».

Ми нарочито повно навели із «Днів» оці витинки, щоби читачі могли собі уявити всю негідність вчинку «Розбудови Нації» і могли оцінити, як слід, подібну акцію направлену проти інтересів не тільки української еміграції, але й проти національного українського імени.

В цьому числі «Тризуба» ми містимо лист до редакції від Української Громади в Шалеті в цій справі, з яким познайомиться читач і з якого хай зробить він відповідні висновки.

Cui prodest? Одна відповідь: нашим ворогам.

З широкого світу.

— Внесено до парламенту проєкт французького бюджету на 1930 рік, який передбачає 48.722.103.976 фр. прибутків і 48.665.916.698 фр. видатків.

— Куомінтант постановив виключити з партії і покарати ген. Фені-Ю-Сянга.

— Дирижабль «Граф Цепелін», направивши свої мотори в Гер-Пієрфе, прилетів до своєї бази у Фрідріхсгафені.

— Японською провінцією Фукушіма пройшла злива; втопилося кілька десятків душ населення, затоплено 5.000 будинків, знесено 38 містків, пропало без вісти 18 рибацьких човнів.

— Окрема телеграфічна станція Ватикану почала функціонувати.

— В Харькові кинуто в авто польського консула камінь, яким поранено секретаря консульства Шостака; винуватця 13-тилітнього Болдирьова покарано в'язницею.

— В Букарешті відбулася польсько-румунська економічна конференція.

— В Москві рostrіляно по підозрінню в контр-революції фон Мека, Пальчінського й Величко.

— Еспанський король зробив візиту французькій ескадрі, що прибула до Барселони в зв'язку з виставкою.

— Лондонська поліція відсвяткувала століття свого заснування лордом Робертом Пілем.

— Злилися два відтинки шотландської церкви, що досі поборювали один другого. Нова організація бере назву шотландської національної церкви.

— Британське м-во закордон. справ випустило 4-ий том своїх документів про причини великої війни, в якому подається про англо-російське зближення 1903-1907 р. р.

— 26 травня Аргентина святкувала річницю проголошення своєї незалежності.

— Центральна Школа Мистецтв і Мануфактури в Парижі одсвяткувала своє століття.

— Франц. м-во закордон. справ спростувало відомості большевицьких газет про існування військової польсько-французької конвенції.

— Сирійський уряд організує в серпні місяці в Дамаску велику виставку.

— Відомий індійський письменник Рабіндранат Тагоре, закінчуючи свою кругосвітню подорож, виїхав з Йонагами до Індії.

— Туреччина передала будівництво своєї флоти італійським фірмам. Сума замовлення виносить 15 міль. турецьких фунтів.

— Ісландські партії консерваторів і лібералів злилися в одну під назвою партії незалежності, яка вимагає повернення Ісландії права закордонних зносин; право це по акту персональної унії з Данією 30. XI. 1918 р. належить данському м-ву закорд. справ.

— Екс-король Афганістану Аманула, розчарувавшись в можливості встановлення порядку в своїй країні, виїхав з усією родиною до Бомбею; в ближчому часі король має намір виїхати на постійне життя до Риму.

— Світовий рекорд швидкості на 5.000 кілометрах побили французькі авіатори Жірє і Вейс, досягнувши 188 кілометрів. Попередній рекорд італійців Ферарена й дель Прета, що був 139 кілометрів, перевищено на 49 кілометрів.

— Світовий рекорд на височині побив німецький авіатор Нейнгофер, досягнувши 12.739 метрів. Попередній рекорд належить американцеві з 11.752 метрами.

— З'їзд совітів СРСР закінчив свою працю виборами Виконавчого комітету з 586 членів, серед яких 132 жінки. «Обрані»: Калінін, Риков, Сталін, Молотов, Чичерин, Томський, Літвінов, Ворошилов, Микоян, Бухарін, Максим Горький і т. д.

— Областю Маніли на Філіпінах перейшов великий ураган; є людські жертви і великі матеріальні збитки.

— Китайська поліція перевела великий трус і арешти в Харбинському большевицькому консуляті. Захоплено важливі документи і кілька агентів комінтерна, що провадили ворожу агітацію.

— В Мексико відбулася демонстрація 25.000 студентів проти насильств поліції, яка при розганянні групи студентів спричинилася до смерти одного з них.

— Коло Турню (деп. Сени й Луари) у Франції викрито п'ять античних могил, що походять з часів великого переселення народів.

— Перший амбасадор Італії в Польщі Франклін прибув до Варшави.

— Турецька палата депутатів асигнувала 140 міль. фунтів на будівництво нових залізниць і 100 міль. на поширення й поліпшення водяних шляхів.

— В Аргентині в районах Атьюель і Лас Мальвінас землетрус наробив великі шкоди; є багато людських жертв.

— Знову застудився англійський король.

— В Астрахані переведено великі арешти серед інтелігенції.

— Китайська поліція подавила комуністичний заколот в Шанхаї.

— З Америки прибула до Парижу група американських українців на чолі з д-ром Цегельським.

— Бандуриста В. Смець задумує виїхати на гастролі до Нового Світу.

— Гамбурзький сенат постановив про приєднання міста і порта Гамбурга до Пруссії.

— 55 сесія Ради Ліги Націй почнеться 10 червня в Мадриді під головуванням чергового голови представника Японії Адаші. На порядку денному цієї сесії такі справи: доклад трьох в справі меншостей, затвердження статуту міжнародного суду, доклади різних комітетів, затвердження плану палацу Ліги Націй.

— Поштові марки папської держави мають бути випущені в червні.

— Литовський військовий суд присудив чотирьох терористів до смертної кари, всі воли розстріляні.

— Д) Барселони прибуду ескадри італійська, англійська, португальська, данська і французька.

— Підписано esto-большевицький комерційний договір.

— Індійська т. зв. «республіканська армія» оповіщає в прокламаціях загальне повстання в цілій Індії 1 червня с. р.

— В Празі відчуту сильний землетрус.

— Землетрус в Малій Азії, в районі Сиваса наробив великої шкоди; вбито 39, ранено до 50.

— Мексиканський міністр війни ген. Калес, що подавив повстання, подався до демісії.

— Мером м. Ліону переобрано Еріо.

— В Літль Фольс (Америка) згорів музей імені Ліндберга.

— В Сідней в Австралії прийшло до студентських розрух.

Хроніка.

3 Великої України.

— Р а д а У А Н обміркувала справу культурного шефства над робітниками Донецького басейну. В обміркуванні справи культурного шефства взяли участь акад. Тутковський, Птуха, Багалій і уповноважений Укрнауки — Левицький. Збори ухвалили таку постанову: «Рада ВУАН визнає за конче потрібне зміцнити реальні зв'язки з робітниками Сталіна та цілого Донбасу, призначаючи періодичні виїзди на місця академиків і наукових співробітників, упорядковуючи робітничі екскурсії і запрошуючи робітників на прилюдні збори ради УАН». («Ком. ч. 107 з 14. V).

— Р о с і й с ь к і с о в. п и с ь м е н н и к и на Україні. — На Україну приїхала група рос. письменників з Ленінграду для ознайомлення з культурою й побутом України та з життям і працею українських письменників. Група ця відвідала Київ, Одесу, Харків та Дніпропетровськ. («Изв.» ч. 109 з 16. V).

— Д е л е г а ц і я і н ж е н е р і в з Г а л и ч и н и. — 14 травня прибула делегація інженерів зах. України під головуванням вченого фізика Львівської політехники д-ра Павлова. Делегація має за мету скріплення ділового зв'язку з громадськими і науково-технічними організаціями сов. України. («Изв.» ч. 109 з 16. V).

— 66.200 гект. землі під комун. господарства. — «Зернотресту» відведено більшевиками на Україні 66.200 гект. землі. Ця земля знаходиться: в Херсонській окрузі — 29.500 гект., в

Одеській — 20.000 гект., у Миколаївській — 4.800 гект., у Мелітопольській — 6.900 гект. і в Дніпропетровській — 5.000 гект. («Комун.» ч. 103 з 9. V).

— О б м е ж е н н я в и в о з у п л е м і н н о ї х у д о б и з с о в. У к р а ї н и. — В зв'язку з величезним попитом на племінну худобу на самій Україні, Нар. ком. зем. сов. України запропонував земельним відділам допускати вивіз племінної худоби з України тільки за його спеціальним і кожного разу окремо видаваним дозволом. («Ком.» ч. 103 з 10. V).

— П р и с у д и. — Ніженський окр. суд засудив до розстрілу вісім селян села Омбін за антисовітські виступи за часів гетьмана. Разом з тим є також засуджені до в'язниці на різні строки («Ком.» ч. 109 з 16. V).

— В и ї з д н о ю с е с і є ю К и ї в с ь к о г о о к р. с у д у в Б р о в а р а х засуджено двох селян з села Зазимівці до розстрілу за участь в протисовітських виступах у 1920 р. Кільки селян також присуджено до позбавлення волі від 6 до 3 років. («Ком.» ч. 113 з 21. V).

— В и ї з д н а с е с і я Х а р ь к і в с ь к о г о о к р. с у д у засудила селянина Науменка з хутору Ключевського, Баранівського району до двох років позбавлення волі з суворою ізоляцією і з висланням за межі Харківської округи на п'ять років за протисовітські виступи словом. Також виселено з Харківщини й синів Науменка. («Ком.» ч. 115 з 23. V).

— У к р а ї н і з а ц і я. — Під час перевірки на окружних курсах українознавства багато службовців харківських установ виявляють значний рецидив української неписьменности. На іспитах,

напр., траплялися випадки, коли першекатегорники 1926 року тепер одержують третю категорію. Взагалі після останніх іспитів третю категорію одержало значна більшість урядовців. На Харківських установах за незнання мови звільнено 11 службовців. Де-які установи, не зважаючи на низку попереджень, так і не відрядили своїх службовців на перевірку. Часто, після оголошення перевірки службовці, вступають на курси українознавства, щоб уникнути зараз іспиту. («Ком.» ч. 110 з 17. V).

— До Запоріжжя приїздила група українських письменників, які на заводах читали свої твори та знайомили робітників з завданням місячника української культури. («Ком.» ч. 114 з 22. V).

— Жидівський підрайон мліціі. — При 6-му районі мліціі у Харькові ухвалено організувати спеціальний жидівський підрайон, всю роботу якого провадитиметься жид. мовою. («Ком.» ч. 109 з 16. V).

— Антисемітизм. — Народний суд 5 району в Харькові розбрав справу трьох робітників, які знущалися з робітника-жида, свого товарища. Один з них, помішник майстра — Яшин, лаяв жида «жидогою», говорив, що «усіх жидів треба перевішати на одному мотузку» й штовхав його. Інші обвинувачені також лаялися і докоряли йому тим, що «жиди вживають людську кров». Одного разу кинули в голову жидові лантуха з вовною, примушували його носити великі тягарі і т. и. Яшина присуджено до одного року в'язниці із звільненням з фабрики, інших обвинувачених — одного умовно до 1 року в'язниці із звільненням з фабрики і другому висловлено «громадську догану». («Ком.» ч. 112 з 19. V).

— Селянський терор. — В селі Ковалівці, Руновщанського району на Полтавщині сількора-комсомольця Чамару забито. Убивців заарештовано. («Ком.» ч. 103 з 9. V).

— В с. Будильці, Лебединського району на Сумщині забито місцевого комуніста-вчителя. («Ком.» ч. 107 з 17. V).

— Проект переходу на бурій вугіль. — Вища Рада Нар. Госп. вирішила приступити до експлоатації залежів бурого вугілля на Україні — Пантаївського на Кременчуччині та Катеринопільського на Уманщині. Після відповідних проб, де-які підприємства будуть переведені на бурій вугіль. («Ком.» ч. 103 з 10. V).

— Динасовий завод в Пантелеймонівці, що вироблятиме вогнетривалий матеріал для металургії, закінчено. Припускається, що цей завод вироблятиме 82.000 тон динасу річно. («Ком.» ч. 104 з 11. V).

— Охорона праці. — 6-го травня на копальні ч. 2 Сорокинської рудні обвалом у вибою засипано трьох робітників. Цікаві обставини, за яких трапилася ця катастрофа в умовах совітської дійсности. Заступник завідувача копальні, давши робітникам наряд, не сповістив про це чергового десятника й в копальні протягом цілого дня не було технічного догляду. Про катастрофу адміністрація копальні довідалася тільки на другий день і то після того, як почала непокоїтися рідня загинувших робітників. («Ком.» ч. 106 з 12. V).

— Харківський трамвай знаходиться під загрозою припинення руху. На міській електростанції серйозно зіпсовані машини. Ремонт однієї з них займе багато часу. («Ком.» ч. 103 з 9. V).

3 укр. життя

— Жалібна академія з нагоди 3-ої річниці трагічної смерті С. Петлюри, Голови Директової, Головного Отамана у Чернівцях відбулася в неділю 26 травня в салі «Народнього Дому», яку влаштував спеціально складений комітет.

— Українські парафії й анатеми д-ру Річінському. — В зв'язку з проголошенням теперішньою церквою владою анатеми церковною діячеві д-ру Річінському посипалися протести до голови ради міністрів, до митрополії, до мі ієсра ісповідаць, підписані Володимирською соборною парафією. 50 представників парафії, домагаються й для себе анатеми. По всіх парафіях Володимирщини йде гарячковий рух, який перекидається й на цілу Волинь. Сама Володимирська парафія відмовила митрополитові Діонісію послуху, про що повідомила уряд. Складемо великого акта обвинувачення проти митрополита Діонісія й висламо його до царьгородського патріярха та патріярхів усіх окремих православних церков з вимогою суду над митрополитом. До закінчення суду парафія віддала себе до розпорядження Київського автокефального митрополита («Діло» ч. 102).

— Відкриття першої ювілейної вистави в Національному музею у Львові. — В неділю 12 травня відкрилося у Львові перша ювілейна вистава, що має твори нового мистецтва, історичного портрета на тлі пам'яток культурного побуту гуцульщини. Крім того на ній представлені найцінніші грамоти з архиву митр. гр. Шептицького, які після 14 літ нарешті повернемо від совітів («Діло» ч. 102).

— З'їзд учителів-україністів. — Ініціативи директора крем'янецької укр. гімназії С. Міляшкевича відбувся в Крем'янці перший на Волині з'їзд учителів-україністів. Головою з'їзду було обрано п. В. Богацького — інспектора Крем'янецької духовної семінарії, секретарем п. В. Тажевського, вчителя укр. гімназії в Крем'янці. Метою з'їзду було намітити напрямки для вироблення програму укр. мови в середніх школах, а також обговорити інші питання, що зв'язані з навчанням укр. мови. З'їзд прийняв підручник граматики п. В. Богацького, як найкращий з тих підручників,

що тепер існують. Перший з'їзд перевів тільки підготовчу працю, а вже другий з'їзд учителів-україністів мусь сказати своє авторитетне слово в справі навчання укр. мови в середніх школах. Другий з'їзд намічено скликати в Крем'янці в біжучім 1929 році. («Укр. Нива» ч. 22).

— Загальний з'їзд «Рідної Школи». — У Львові 20 травня відбувся звичайний загальний з'їзд «Рідної Школи» за участі 204 членів делегатів. Після заслухання звітів, рефератів та дискусій, з'їзд обрав нову головну управу («Діло» ч. 111).

— Відчит д-ра Д. Донцова. — В Рівному відбувся відчит д-ра Д. Донцова на тему «Провід і маси». На відчиті було дуже багато присутніх. Нова тема, пересякнена здоровим реальним укр. націоналізмом, зробила враження як найкраще («Укр. Нива» ч. 22).

— На Закарпатті переслідують Шевченка. — До найбільше національно-свідомого містечка Великий Бичків прийшло до 100 чеських жандармів й почали забирати укр. книжки, а між ними забрали багато «Кобзарів» Шевченка, так що довелось забрану літературу вивозити возом. В береговській гімназії, після звільнення директора, місцевого українця Григашів, і, замінення його чехом, портрети Шевченка позникали з клас. («Нове Життя» ч. 19).

— Поступ чехизації. — Найновіші пресові органи Закарпаття нотують дальший зріст чехизаційних заходів в цій країні. Тепер є на Закарпатті вже до 300 чеських учителів і біля 140 чеських народних шкіл при чому деякі з них не мають і 10 шкільних дітей. Більшість чеських шкіл має 10-20 дітей, головним чином жидівських купців і чеських урядників. Це діється тоді, коли 20.000 укр. дітей не може користати з шкільної науки, бо для них нема взагалі шкіл. Існуючі ж укр. школи переповнені; с випадки,

коли на 400-600 дітей є всього 2-3 учителі. До того слід додати, що на Закарпатті, де до 1918 року не було ні одного чеха, тепер є їх понад 40.000. («Діло» ч. 10 7).

— Учительський конгрес і «поразка» українців. — Празький офіціоз «Прагер Пресе» подає з Ужгороду з мало прихованою радістю, про «катастрофальну порязку українського напрямку на Закарпатті», яка ніби сталася на учительському конгресі в Ужгороді. Конгрес відбувся 8 травня і в ньому взяло участь до 500 делегатів. На конгресі проявили себе два напрямки український і московський. Підчас нарад частина делегатів виключила український напрямку у шкільництві. Коли до голосу прийшов посол о. А. Волошин і в довгій промові почав доводити, що закарпатські русини є частиною українського народу та що до шкільництва слід ввести укр. мову літературну, то москвофіли счинили дикий крик. Тоді посол Волошин закликав свідоме українське учительство покинути конгрес, після чого коло 200 делегатів вишло з зали засідань і під проводом Волошина удалися до будинку «Просвіти», щоби там відбути свої наради. Одначе чеська поліція не допустила до нарад і розв'язала зібрання. Все ж по полудні відбулося приватне зібрання укр. вчителів під проводом посла Вблосина. («Час» ч. 188).

Після опущення конгресу українцями, москвофіли винесли постанови за московську мову, бо «ми карпатороси, не презренине русини-українці, а часть великаво рускаво народа і потому вон с вредним українизмом с нашей русской землі... Рускому народу приличествуєт і рускій язык...»

Українці ж ухвалили замість московської мови завести в середніх школах навчання німецької мови. Це дало привід нижчезазначеній москвофільській газеті написати, що ця ухвала є доказом про те, що «українізм являється німецькою вигадкою». («Народня Газета» ч. 12).

— Замикають церкви. — В Харькові плановано замкнути катедральний собор і урядити в ньому радіо-станцію. Також мало бути замкнено кілька церков в Ізюмі, Старобільському та в Кермінчуку. Спілька безвірників випустила 500.000 відозв антирелігійного змісту. Ці заходи викликають велике обурення населення. В с. Камінці, на Запоріжжі, селяне забили представника спільки безвірників, коли той прийшов агітувати за замкнення церкви. («Час» ч. 178).

— Арешти укр. духовенства. — Численні арештування переведено серед духовенства укр. автокефальної церкви. Арештованим кладеться у вину, що вони розповсюджували укр. націоналізм. Найбільше арештовано на Полтавщині. Ці арешти викликали обурення населення і був випадок, коли одного арештованого священника натовп хотів вирвати з рук ІПУ («Час» ч. 179).

— Проти большевицький рух. — За останній час не перестають криваві сутички між повстанцями й відділами червоної армії. Скрізь ширяться маніфести, підписані укр. революційним комітетом. В його руках знаходиться надавач радіостанція і власна друкарня. Збігці з України, що прибули в Ригу, привезли один з таких маніфестів. Маніфест, вичисляючи всі муки й нещастя під большевицьким правлінням, називає харьківський уряд агентурою Москви. Закінчується маніфест такими словами, зверненими до червоної армії.

«Не забувайте, що, коли український народ повстане проти чужоземних визискувачів, то вашим обов'язком буде служити не тій армії, що накинула на вас московське ярмо, тільки армії, котра верне волю Україні, прогнавши російських авантюристів».

Очевидці, що перейшли до Бесарабії підтверджують тяжке становище большевиків і ворожий

аострій укр. населення. Випадки, нзли на вулиці, можна знайти кабитих чекістів — зростають. («Час» ч. 177)..

— З Палестини... на У к р а ї н у. — До Одеси прибув з Палестини транспортний пароплав «Крим» та привіз ешелон жидів, що повернулися з Палестини. На протязі цього року це вже п'ятий такий транспорт. Повертальці, між ними й колишні виходці з інших європейських країн, розповідають, що умови життя в Палестині дуже тяжкі і що в Яфі утворився спеціальний комітет для рееміграції. Реемігрантів оселяють на Україні при жидівських колоніях. («Час» ч. 178).

— У к р. письменники на Північному Кавказі. — Цього року на Кубанщині розгорнула роботу укр. секція Північно-Кавказької Асоціації пролет. письменників. Секція перегворює з «Плугом» і ВУСПН, щоби група письменників з цих об'єднань приїхала до північного Кавказу. («Час», ч. 179).

— П о в і нь н а У к р а ї н і. — З Харькова повідомляють, що біля Київського Дніпро виступив з берегів. Залито водою цілком Труханів острів, Слобідка та кілька сел. («Укр. Нива» ч. 22).

З життя укр. еміграції

У Франції.

— Ш а л е т. — 26 травня б. р. з нагоди 3-ої річниці трагічної смерті бл. пам. Симона Петлюри Голови Директорії Головного Отамана Військ УНР, Управою Громади було влаштовано врочисту академію. На визначену годину зібралось майже все громадянство з родинами. В салі Громади, прибраній рушниками і квітами, портрет Симона Петлюри. Навколо портета — вінок з жовто-блакитних польових квітів, що старанно назбирали діти. О 12 год. дня за відсутністю Голови Грома-

ди, який перебував в той час на з'їзді в Парижі, заступник його п. Пашин відкрив академію вступним словом. Член Управи п. Гречанівський виголосив промову, в якій торкнувся головних етапів страдницького життя борця, вождя-мученика нашої нації. Після промовляли п. п. Татаруля, Чорний-Лучко та Лобода. Закінчено академію співом «Вічної Пам'яті» «Заповіту» та «Чуєш, брате мій...».

Вражіння на зібранню надзвичайне. В багатьох на очах слези. Жаль здушував серце. Одчувалась страшна втрата, яка навіть з бігом часу не може затамуватися.

— Г е н е р а л ь н а Р а д а С о ю з у в зв'язку з побажанням 6-го з'їзду про улаштування лекцій по Громадам взагалі, а про запрошення д-ра Д. Донцова до Франції з окрема на засіданню своєму з 3 червня прийняла таку постанову: «Генеральна Рада, виконуючи постанову 6-го з'їзду, вирішила організувати фонд для улаштування лекцій по Громадам. Такий фонд — рахувати утвореним з дня 3-го червня 1929 року. Після зібрання відповідної суми, Ген. Рада має ухвалити порядок лекцій в Громадах та намітити список лекторів для запрошення і в першу чергу запрохати д-ра Д. Донцова». Утворення такого фонду — це вже справа самого громадянства, і треба побажати, щоби такий фонд утворився, яко можна скоріше. Бажаання з'їзду про запрошення д-ра Д. Донцова до Франції для об'їзду Громад із відчитаннями, про що говорилося на 6-му з'їзді, може бути лише тоді зреалізоване, коли само громадянство прийме найактивнішу участь в складанню такого фонду.

— П р о ф. П. А н д р і є в с ь к и й в П а р и ж і. — Приїхав до Парижу з Бамако (Франц. Судан) для лікування відомий український бактеріолог проф. Петро Андрієвський.

— « К о м і т е т Д о п о м о г и Г о л о д н и м н а У к р а ї н і » в П а р и ж і незабаром випускає франц. мовою брошуру про голод

на Україні. Одночасно Празький комітет заходжується коло видання тієї ж брошури англійською мовою.

— Життя Тов. б. вояків армії УНР. До смерті пана Маршала Фоша. — В день смерті Маршала Фоша, Управа Т-ва б. вояків Армії УНР надіслала листи з висловом уболівання на ім'я: Президента Французької Республіки, Військового Міністра і Союзу Комбатантів Франції. Сьогодні на листи Управи Т-за одержані відповіді, зміст яких подаємо:

«Пану Генералові Удовиченькові. Ви висловили п. Президенту Республіки Ваше співчуття з приводу смерті п. Маршала Фоша.

П. Президент просив мене передати Вам щиро подяку. Будьте ласкаві прийміть, Пане, запевнення моєї найглибшої пошани.

За Міністра, Начальник служби протоколу Р. Л. Фук'є. — ».

Голові Т-за б. вояків Армії УНР.

Пане Голово,

В імені цілої Франції і мого імені, висловлюю Вам нашу вдячність з приводу того, що українські комбатанти беруть участь в нашій жалобі.

Це дуже велика втіха почувати оскільки залишився у наших союзників живим культ почитання того, який дав побіду тим, хто боровся за справедливість.

Будьте ласкаві прийміть, Пане Голово, вираз мого глибокого й сердечного почуття.

— П. Парлеве. —

«Мій Генерале,

Я маю за шану Вас повідомити про одержання листа від 22. III, в якому висловлюється вираз глибокого співчуття від Т-ва б. вояків армії УНР з приводу смерті Маршала Фоша.

Я не маю потреби казати Вам, наскільки ми були зворушені висловом Ваших симпатій і ми уважали своїм обов'язком передати вираз їх Пани Маршалаві Фош.

Будьте ласкаві прийміть, мій

Генерале, запевнення мого почуття пошани і відданості.

— Генрих Російоль. —

(Президент Національного Союзу Комбатантів).

— Дитяча Школа ім. Т. Шевченка в Кнютанжі-Нільванжі. — Шкільна Рада згаданої школи подас звіт пожертв у франках:, які поступили в її розпорядження: 1) Від колонії Альгранж-Кнютанж-Нільванжа) прибутку від вечірки Шевченківського свята 1928 р. — 272.02, б) прибутку від вистави на користь школи — 65.05, в) по підписним листам — 442.00, г) від Жіночого Союзу — 62.00, ґ) внесків друзів школи — 84.00; 2) Від української колонії в Омекурі — 760.00; 3) від Громади в Люксембурзі (260 бельг. фр.) — 182.00; 4) від Об'єднаної Громади в Парижі (через п. Ковальського) — 100.00; 5) від колонії в Вілерю — 58.00; 6) від Громади в Оден-ле-Тіші — 100.00; 7) від Об'єднаної Громади в Парижі (через п. Половика) — 135.00; 8) від українців в Кан-ля-Бокка (через п. Вонарху) — 75.00; 9) від п. Бакуменка (через «Тризуб») — 20.00; 10) від п. Мамонтіва (Кальвадос) — 15.00; 11) від п. Косенка, заст. Ген. Ради Союзу — 50.00; 12) від п. Ігнатіва (Альгранж) — 10.00; 13) від Комітету по улашт. свята Шевченка в Парижі (секція Україн. Націон. через п. Василіва) — 222.00; разом — фр. 2.652.10. Крім того від тижневика «Тризуб» — фр. 100.00.

Разом з тим Шкільна Рада просить всю кореспонденцію як-то: грошеву, матеріальну, наукову та іншу взагалі все, що торкається шкільної справи, в однію всіх попередніх адресів надсилати по адресі заступника голови і скарбника Шкільної ради Гаврила Галушко — Mr G. Halouchko, Rue Clemenceau, 18, Algrange. Moselle. France.

— Оден-ле-Тіш. — 9-го травня с. р. відбулися піврічні загальні збори Української Громади. Було заслухано доклад Управи та Ревізійної Комісії. Обговорено де-які справи внутрішнього

порядку і обрано новий склад Управи та Ревізійної Комісії на слідуюче півріччя. До складу нової Управи увійшли — голова — п. Хохун, скарбник — п. Білобровець, секретарь — п. Зубенко, заступник голови — п. Спендовський та член Управи — п. Журавель. Зараз же по зборах відбулися наради нової Управи, на котрій було розподілено громадські функції поміж членами Управи.

— 20 травня в помешканню клубу Української Громади відбувся доклад п. Антоненка, присланого «Проводом націоналістів» із Парижу. Почав докладчик з того, в яких умовах відбувався конгрес Проводу націоналістів. Зазначаючи нераз підчас докладу девіз «Соборна Незалежна Україна», докладчик, посилаючися на брак часу, не найшов можливим викласти навіть в загальних рисах програм проводу. На протязі 2-х годин — ряд нападків на деякі партії, спогоди про нападки де-яких партій на націоналістів, весь час відходячи від головної теми самого докладу і поминаючи час від часу девіз докладу.

Вражіння на аудиторію докладчик не зробив ні гарного, ні злого, можливо тим, що далеко не володів даром слова, а підчас і то навіть в більшості не міг в стислій формі висловити свою думку так, що де-які запитання властиво так і zostалися без відповіді.

По докладі відбулися дискусії, в яких головним чином прийняли участь Голова Громади — п. Хохун та члени управи — п. п. Білобровець та Журавель. Неясність засад, неясність шляхів для досягнення мети для самих членів «Проводу» кидається у вічі. Де-які відповіді були просто наївними. Напр., на запит, що буде робити Провід, коли досягнуто буде «Соборну Незалежну Україну» після національної революції та при умові появи диктатора, як то говорять націоналісти, але коли українська нація, приміром, поставить уряд, що буде належати до соціал-демократичної партії, — то п. Антоненко заявив, що тоді «провід» перестане існувати. Гар-

ним був виступ п. Твердовського, члена організації націоналістів, який говорив про петиції до Ліги Націй і згадав з жалем, що де-які громадяне не хотіли підписувати цю загально-національну петицію. Але видно було, що між п. Твердовським і п. Антоненком немає одностайного розуміння шляхів своєї організації.

В Чехії

— 3-тя річниця смерти Головного Отамана С. Петлюри в Укр. Господ. Академії. — 25 травня з розпорядження ректора було припинено навчання і урядування в Академії. Комітет по вшануванню пам'яті С. Петлюри урядив панахиду, що відслужив п.-о. Мельник, і урочисто академію, що відбулася в найбільшій залі міста Подєбрадів «Sokolovna». Відкрив академію голова комітету п. К. Безкровний, що в коротких, але сильних словах нагадав присутнім про велику історичну роль С. Петлюри і велику трагічну подію, що трапилася 3 роки тому. Після того проф. Бич зачитав свої спогади про С. Петлюру, якого він знав ще з 1900 років, з яким він познайомився спочатку на Кубані, а потім де-який час співпрацював у вид-ві «Вільна Україна», що було засновано в Петербурзі. Другий промовець проф. Мартос виголосив промову на тему «До характеристики вдачі С. Петлюри». Промовець теж знав Петлюру більше 20 років і подав присутнім свої вражіння із перших з ним зустрічей. Але особливо детально він зупинився на часах української визвольної боротьби, з окрема на періоді 1919 року, коли точилася боротьба відразу на 3 фронтах. Прелегент приходить до переконання, що головнішою рисою характеру С. Петлюри була сталість його життєвої лінії. С. Петлюра і на високому посту голови держави залишився з молододо душею, яким його знав промовець перед 20 роками. Ця молода бадьорість разом з твердістю і непохитністю в прямиванні по раз намі-

ченому шляху уможливили для С. Петлюри перенести з честю той тягар, що на нього був покладений, як на вождя нації.

Після цих промов хор під орудою п. Петровського відспівав український національний гімн.

— В Українськiм Iсторично-Філологічнiм Товариствi в Празi відбувся у вiвторок, дня 28-го травня о 3 г. 30 м. в помешканнi Каролінум аудиторія ч. IV доклад дiйсного члена Славiнського, М. А. — «Нова теорія походження Київської Руси».

— В Українськiм Iсторично-Філологічнiм Товариствi в Празi відбулися у вiвторок, дня 4-го червня о 3 г. 30 м. в помешканнi Каролінум, аудиторія ч. IV доклади дiйсних членів: 1) Чижевського, Д. І. — «Етика Сквороди»; 2) Наріжного, С. П. — «Шостий рік діяльності Українського Iсторично-Філологічного Т-ва в Празi (річне справоздання)».

— Тиждень Сільського Господаря в Подєбрадах Агрономичне Т-во при Укр. Госп. Академії, по прикладу минулого року, улаштувало на протязі з 12 по 19 травня «Тиждень сільського господаря». Під цей час відбувся ряд публічних викладів: 1) доц. Доманицького — «Значіння господаринської освіти в життi народів», 2) проф. К. Мацієвич — «Сучасний аграризм», 3) проф. Мицюк — «Повійськова земельна власність», 4) проф. Шереметинський — «Нові досягнення в годуванні домових тварин».

Крім того 16 травня Агрономичне т-во відбуло екскурсію на сільсько-господарську виставу в Празі.

В Польші.

— В третю річницю. — 26 травня у Варшаві відбулася урочистість, присвячена пам'яті С. Петлюри. У варшавському православному соборі було відслу-

жено панахиду. У вечері в залі варшавської міської думи відбулася академія, на якій було багато присутніх чужинців, а також вся українська колонія Варшави. Тут були присутні: віце-голова сойму Домбський, начальник східного відділу м-ва закорд. справ Голувко, радник того ж м-ва Літауер, відомий польський письменник Вацлав Сєрошевський, а також представник православного вселенського патріарха єпископ Олександр, що недавно прибув до Варшави. Промови було виголошено проф. О. Лотоцьким та ген. В. Сальським. Крім того відбувся концерт із спеціально виробленою програмою. Повніший відчит буде дано в наступному числі.

— Заупокійна літургія за душу бл. пам. С. Петлюри у Варшаві. — В неділю 26 травня б. р. в костелі св. Анни на Краківському Передмісті заходами групи українців-католиків була відслужена заупокійна літургія за душу бл. п. Головного Отамана С. Петлюри. На літургію прибула велика кількість представників українського і польського громадянства.

— Одночасно в Луцьку відбулося по ініціативі українських організацій панахида по С. Петлюри, на якій були присутні воевода волинський Юзефський та представники місцевих організацій («Возрожденіє» ч. 1461 з 2. VI).

— Панахида по бл. пам. С. Петлюри у Львові. «Діло» ч. 117 з 29 травня с. р. подає таке повідомлення під заголовком «Панахида з перешкодами»:

«На день 26 травня ц. р. заповів відділ Українського Центрального Комітету надніпрянської еміграції у Львові заупокійну літургію і панахиду по бл. п. Головному Отамані військ та Голові Директорії УНР Симоні Петлюрі у львівській православної церкви при вул. Францішканській. Одначе в наміченому часі (10. год. ранку) літургія не почалася, бо митрополит Денис телеграфічно заборонив

відправляти літургію по українськи. Дперва в 12. годині в полудне відправив о. Тріска панахиду в церковно-слов'янській мові з українською вимовою. В панахиді взяло участь до пів тисячі учасників. Невеличка церква була виповнена по береги, решта учасників заняла цілий город біля церкви, а крім того багато учасників стояло на вулиці перед церквою. Львівський «Луг» виставив почесну чету, яка асистувала в церкві підчас панахиди.

Крім емігрантів взяли дуже численну участь у панахиді видні представники місцевого українського громадянства. В часі панахиди співав мішаний хор православної церкви і хор радн. Купчинського.

Під кінець тих заміток слід завважити, що заборона митр. Дениса відправляти літургію в українській мові є заслугою місцевого православного церковного брацтва, яке всеціло знаходиться у руках російських емігрантів і місцевих галицьких москвофілів. Вони ужили всіх заходів на те, щоби українська мова не «осквернила» чистоти «русского православного вуха» у львівській православної церкві.

— Ж а л о б н а у р о ч и с т і с т ь в К а л і ш і. — В дню 26 травня ц. р. калішська еміграція обходила 3-тю річницю трагічної смерті Вождя народу українського Симона Петлюри.

Після служби Божої в церкві Св. Покрови в Українській Станиці була відправлена урочиста панахида. Панахиду правив настоятель станичної церкві протоіерей Іларіон Бриндзан з діаконом. Чудово співав мішаний хор під керівництвом диригента п. Білецького.

Перед початком панахиди протоіерей Іларіон Бриндзан звернувся до присутніх з пастирським словом, присвяченим смерті Головного Отамана Симона Петлюри. Чуле слово пастиря зворушило присутніх. Вмер наш Головний Отаман, та не вмре його заповіт — такий зміст слова пастиря.

Протоіерей Іларіон Бриндзан

закликав до матеріальної підтримки Бібліотеки імени Симона Петлюри в Парижі, засновану в цілях увіковічення пам'яті провідника народу українського.

І молилися калішане за спокій душі високого небіжчика.

А під вечір Товариство вояків в своєму клубі в Українській Станиці влаштувало жалібну академію.

Вшануванням вшанували пам'ять Головного Отамана — і це був початок академії.

Слідом за цим мішаний хор виконав гимн, а підполковник Середя зачитав реферата професора О. Лотоцького, присвяченого 3-й річниці смерті Головного Отамана.

Після реферату хор проспівав «Заповіт» та виконав де-кількі пісень — як «Журавлі» та «За Україну» — власного твору й композиції диригента хору п. Білецького.

І ця сумна річниця знов нагадала вояцтву нашому про ті великі жертви народу українського, понесені в боротьбі з ворогами за свою незалежність. З'єднаймося ж ще в міцніші лави, а пам'ять великого борця Симона Петлюри зміцнить наш дух і надасть сили для продовження боротьби аж до кінця славної перемоги!

Симон Петлюра живе!

С. С-ка.

— П а н а х и д а в К о в е л і. В третю річницю смерті св. пам. Голови Директорії, Головного Отамана Військ УНР Симона Петлюри українське громадянство м. Ковля згадало пам'ять небіжчика спільною поминальною молитвою.

26 травня с. р. о 11 год. відправлено в Українській Св. Благовіщенській церкві настоятелем церкви о. Іваном Губою при участі укр. хору під проводом М. Камінчука заупокійну літургію, а пізніше й панахиду. П.-о. Іван Губа перед панахидою виголосив глибоко патріотичну, змістовну, основану на тлі св. Письма промову — згадку заслуг небіжчика перед укр. народом в його визвольних змаганнях. У цій промові о. Іван Губа яскравими фарбами зма-

лював присутнім мир'янам, якими було переповнено церкву і які завжди захоплюються промовами-проповідями свого настоятеля, — постать вождя й борця за укр. ідеали — бачити свою країну й її нарід вільними й незалежними в сім'ї інших народів світу, чого одначе не довелося йому здійснити, передчасно загинувши мученицькою смертю від кулі московського наймита-чекіста.

Після промови у багатьох виступили сльози на очах. І службу Божу й панахиду миряне прослухали з душевним захопленням, а підчас відправи панахиди, стоячи навколушках із запаленими свічками.

Присутніми на службі були представники усіх укр. громадських та економічних установ, Управа Відділу УЦК, з ініціативи якої відправлялася панахида, члени укр. емігрантської колонії і багато громадян міських, з села Дубової і с. Будиш.

В Німеччині.

— Панахида по С. Петлюрі в Берліні. — По двох роках українці в Берліні знова вшанували пам'ять небіжчика Головного Отамана С. Петлюри. Сходами Спілки Студентів Українців у Німеччині відбулася в вівторок 21 травня в православному соборі урочиста панахида при участі українського хору під проводом Дмитра Котка. Саме з огляду на коротке перебування в Берліні хору, панахиду вряжено ще перед річницею сумної події.

На запрошення Спілки Студентів відгукнулося коло 70 українців і майже стільки ж чужинців. Приємно було бачити, що в панахиді взяли участь майже всі, перебуваючі в Берліні, молодші українці без різниць ані політичних переконань, ані територіальної приналежності. Трудно пригадати ще якесь урядження в Берліні при такій великій участі молоді. Це найкраще осуджує тих старших українців, які навіть перед лицем смерті не знаходять в собі сили національної взаємотерпи-

мости. Особисті і політично-групові міркування не дозволяли з'явитися на жалізне свято провідникам де-яких організацій і інституцій. Не було серед присутніх ані представників Українського Наукового Інституту в Берліні і старших членів Союзу Хліборобів Державників, ані представників Української Громади.

Поміж чужинцями були представники різних німецьких військових, академічних, культурних і політичних організацій і преси. Кільки видатних старих німців своєю присутністю ніби нагадували українським «лідерам», як належить вшанувати пам'ять великого українського провідника.

Чудовий спів українського хору багато спричинився до врочистости сумного свята. По українському звичаю ще довго після панахиди стояли коло собору групи українців. У. С.

— В Укр. Науковім Інституті в Берліні 28 квітня відбувся доклад д-ра Ігоря Лоського на тему «Українські студенти на високих німецьких школах у XVI-XVIII віках».

В Румунії.

— Привітання Емігранційному З'їздові у Франції. — З нагоди 6-го з'їзду представників Союзу Українських Емігранційних організацій у Франції, на ім'я Президії З'їзду надіслано з Румунії такі привітання:

1) «Громадсько - Допомоговий Комітет в імені всієї української еміграції в Румунії, сердешно вітає ту українську еміграцію у Франції, яка не згорюла своїх бойових прапорів та яка й на чужині, в тяжких умовах еміграційного життя, йде тими шляхами, що ведуть до визволення України, до нового відродження зруйнованої, незалежної державности.

Тепер, коли большевизм починає конати і коли в неминучості державного відродження України переконалися навіть наші вороги,

потрібна як ніколи єдність українських патріотів навколо наших державних прапорів.

Не випадково з'їзд збирається в день третьої річниці після трагічної смерті державного вождя України Симона Петлюри.

Це є символом живого духа і невмірущої волі до боротьби, до перемоги.

Схиляючи свої голови над могилою Симона Петлюри і поминаючи всіх лицарів, що зложили своє життя за незалежність України, пам'ятайте, що в цей сумний і урочистий день українська еміграція в Румунії думками і душею буде з Вами.

Вшанувати їх ми можемо єдністю, активністю і вірністю прапорам Української Народньої Республіки. П. дикси: Засульний Голови Комітету: Д-р В. Трепке. Секретар: Дмитро Геродот.

2) «Українська військова еміграція в Румунії широко вітає українську еміграцію у Франції з нагоди 6-го З'їзду її представників і від всього серця бажає, щоб багата наслідками праця хвального З'їзду у великій мірі спричинилася:

а) До духовного об'єднання та тісного зв'язку всієї української еміграції, розсіяної по цілому світі,

б) До завоювання на користь української справи світової opinio,

в) До підняття на ще вищу ступінь високого авторитету Уряду У. Н. Р. та

г) До відняття ґрунту від всяких авантюристів, які намагаються внести розбрат в міцні лави українського воєцтва, вірного завітам світлої пам'яті С. В. Петлюри та прапорові Української Народньої Республіки. Підпис: В імені українських воєнків у Румунії та по їх уповноваженню полковник Гнат Порохівський».

В Туреччині.

— Українська Громада в Туреччині разом з прибувшим до Царьгороду представником уряду УНР п. Мурським надіслали представникам укр. емі-

грації у Франції пошто-телеграму про своє приєднання до жалоби в 3-ю річницю смерті українського вождя С. Петлюри.

В Америці.

☞ — Пожежі у кр. установах. В Бруксбі, Саск., з невідомої причини згорів Український Народній Дім ім. М. Грушевського. Втрати виносять коло 2.000 дол. У домі була добре уладжена сцена, котра цілком знищена.

Друга пожежа трапилася в м. Йорктоні. Згорів там будинок читальні «Просвіта». В другим випадку є підозріння, що вогонь підклала мстива рука. («Діло» ч. 110).

З чужого життя

— Свято Азербайджанської колонії відбуджася 28 травня в салі «Лютеція» в Парижі. Це свято було влаштовано з нагоди роковин проголошення незалежності Азербайджану. В числі присутніх були присутні представники всіх кавказьких народів, а також українські офіційні представники. В імені азербайджанської колонії виголосив промову п. Алі Мардан бей Топчибаші. В імені «Комітету — Франс-Оріан» говорив п. Ленай, який між иншим при згадуванні всіх народів, що повинні об'єднатися проти московського імперіялізму, чомусь випустив Україну. Свято зібрало велику кількість гостей і завдяки щирій гостинності цілої азербайджанської колонії справило надзвичайно приємне вражіння.

— Le Comité du Salon des Tuileries прохає нас довести до відома наших читачів, що 7-ма виставка картин Салону має продовжуватися до 30-го червня с. р. в помешканню «Palais des Expositions», 148, Rue de l'Université, Paris 7-e.

Лист до редакції.

ВШПане редакторе,

Ласкаво просимо вмістити на сторінках Вашого журналу наступне:

«Українська Шалетська Громада, ознайомившись на загальному зібранню своїх членів дня 12 травня 1929 року з дописом уміщеним в «Розбудові Нації (ч. 3-4) під назвою «Українці і Союз Народів», констатує:

1) що лист цей скеровано проти українських представників при Високому Комісаріаті Ліги Націй в справах еміграції, які являються правними делегатами емігрантських українських об'єднань, а рівно ж проти підпису петиції для підтримання меморандума проф. О. Шульгина до Високого Комісара про визнання

Лігою Націй української національності;

2) що таке визнання не тільки не суперечить, а цілком відповідає бажанням і стремлінням кожного українця, до якого б угруповання він не належав. Виступи проти нього є явно шкідливі міжнародній українській акції.

На підставі вищезгаданого загальне зібрання членів Громади вважає цей виступ «Проводу Укр. Націоналістів» національним злочинном і проти нього висловлює свій протест.

Інші Укр. організації закликаються приєднати до цього свій голос.

Голова Громади — П. Вержибицький (—).

Секретарь — Мих. Левицький
23 травня 1929 р. Шалет.

Зміст.

Париж, веділя, 9 червня 1929 року — ст. 1. — С. Н. Україна і Москва — ст. 4. — Парафіянин. Церковний з'їзд в Парижі — ст. 5. — До відкриття Бібліотеки ім. С. Педжюри в Парижі — ст. 8. — *Observator*. З міжнароднього життя — ст. 9. — Сергій Косар (некролог) — ст. 14. — З преси — ст. 17. — З широкого світа — ст. 19. — Хроніка. З Великої України — ст. 21. — З укр. життя — ст. 22. — Газетні звістки — ст. 24. — З життя укр. еміграції: — У Франції — ст. 25. — В Чехії — ст. 27. — В Польщі — ст. 28. — В Німеччині — ст. 30. — В Румунії — ст. 30. — В Туреччині — ст. 31. — В Америці — ст. 31. — Лист до редакції — ст. 32.

.....
Готується до друку нова книжка поезій

Е. Маланюка

„ЗЕМЛЯ Й ЗАЛІЗО“

Видання „ТРИЗУБА“

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau; Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» («Tryzoub»). Boîte post. № 15. Paris XIII.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Косенко.

Le Gérant: M-me Pendrizet.